

Роман Ляшук

Доктор юридичних наук, начальник кафедри теорії та історії держави і права та приватно – правових дисциплін, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, м. Хмельницький
<https://orcid.org/0000-0003-0137-0989>

7roman@ukr.net

Артур Олійник

Слухач 125 групи факультету підготовки керівних кадрів, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, м. Хмельницький

oliinykaa@gmail.com

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИКОРДОННОГО РЕЖИМУ

Стаття присвячена дослідженню питань правового регулювання встановлення та забезпечення дотримання правил прикордонного режиму в контексті закордонного досвіду. На основі проведеного аналізу законодавства в сфері встановлення та функціонуванні прикордонного режиму, констатовано факт, що на сьогодні його нормативне врегулювання в національному законодавстві потребує вдосконалення. Одним із шляхів оптимізації та підвищення дієвості у цьому напрямку може стати використання зарубіжного досвіду Європейських країн. Вказаний фактор, на нашу думку, також позитивно сприятиме у реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору в частині зовнішньополітичного позиціонування України у світі та її долучення до глобальної системи безпеки.

В даній статті, на основі порівняльного аналізу нормативно-правових актів, які визначають питання прикордонного режиму в національному та зарубіжному законодавстві, встановлено, що поняття прикордонний режим за своїм змістом є одним із засобів правового регулювання, який обмежує основні права і свободи осіб. Виходячи з цього, як показує досвід більшості зарубіжних країн, питання правового регулювання прикордонного режиму має бути визначено лише на підставі закону, а не підзаконними нормативно правовими актами, як у нашому випадку. Це у свою чергу дозволить привести законодавство у прикордонній сфері відповідно до ст. 64 Конституції України.

Крім цього в статті, акцентується увага, на тому, що у законодавстві переважної більшості країн ЄС зміст норм які визначають правове регулювання прикордонного режиму, обмежують основні права осіб, які прилягають до державного кордону виключно з метою визначення правосуб'єктності підрозділів охорони кордону, що не порушує демократичні принципи та сприяє ефективній практичній реалізації покладених на них функцій охорони кордону.

На основі отриманих результатів констатовано, що важливим питанням правового регулювання прикордонного режиму є визначення меж територій його дії. Для їх чіткої ідентифікації та реалізації правосуб'єктності прикордонних підрозділів, пропонується визначати межі прикордонних територій на яких встановлюється прикордонний режим в кількісному показнику. В подальшому обґрунтовується пропозиції внесення змін в Закон України «Про Державний кордон України», в частині конкретизації правового регулювання прикордонного режиму.

Ключові слова: правове регулювання; прикордонний режим; прикордонна смуга; закордонний досвід; державний кордон.

Із законодавчим закріпленням в статті 85 пункті 5 Конституції України курсу держави на шлях до ЄС та НАТО, як народного прагнення до європейських стандартів життя та стандартів колективної безпекової складової – з однієї сторони та військова агресія Російської Федерації з метою контролю зовнішньої та внутрішньої політики України та впливу на всі сфери життя суспільства – з іншої, обумовлює необхідність щодо правового регулювання окремих суспільних відносин, які є об'єктами публічного адміністрування у сфері оборони та безпеки. Одним із засобів забезпечення охорони та захисту державного кордону, як складової національної безпеки є прикордонний режим, який потребує нового ґрунтовного дослідження законодавства зарубіжних країн та упорядкування норм національного законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематику прикордонних режимів у своїх працях розглядали В. В. Половніков, С. І. Царенко, О. М. Барвінок, Т. О. Цимбалістий. Проте питання правового регулювання прикордонного режиму зарубіжних держав дослідженні на недостатньому рівні.

Мета статті: провести детальний порівняльний аналіз зарубіжного законодавства щодо правового регулювання прикордонного режиму та виокремити норми, які будуть високопродуктивні для інтеграції в національне законодавство.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Термін «правового регулювання» досліджується різними науковцями досить тривалий час та є не новим поняттям в юридичній науці. Однак і до сьогодні єдиного розуміння даної дефініції не має, що створює проблему із розумінням та застосуванням даного поняття.

Термін «регулювати» має латинське походження (*regulo* – впорядковуую) та відповідно до словника іноземних слів визначається, як: 1) Упорядковувати, вносити порядок, систему в якусь діяльність. 2) Встановлювати правильну

взаємодію частин механізму [1].

У «Юридичній енциклопедії» за редакцією Ю. С. Шемшученка визначено, що «правове регулювання» – це один із основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави [2]. На думку С. С. Алексєєва, правове регулювання – це здійснюваний за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних розпоряджень тощо) результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, охорони, розвитку відповідно до вимог економічного базису, суспільних потреб цього соціального ладу [3 с. 289]. О. Ф. Скакун вважає, що правове регулювання – це здійснюване громадянським суспільством і державою за допомогою усієї сукупності юридичних засобів упорядкування суспільних відносин, їх закріплення, охорона, захист і розвиток [4, с. 254]. П. М. Рабінович правове регулювання розглядає як здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку [5 с. 44].

Підсумовуючи вищевикладені визначення дефініції можна зазначити що правове регулювання – це здійснювана суспільством діяльність через відповідні державні органи за допомогою норм права та правових засобів з метою встановлення правил поведінки для людини та суспільства.

Відповідно прикордонний режим є засобом за допомогою якого впорядковуються суспільні відносини на певній території з метою забезпечення охорони та захисту державного кордону, як складової публічного адміністрування у сфері національної безпеки. Прикордонний режим, як правова категорія існує у будь-якій державі, в якій визначені кордони, але його інтерпретація різна та для кожної країни індивідуальна. Так чи інакше прикордонні режими обмежують основні права і свободи осіб. Встановлення прикордонних режимів в зарубіжних країнах можна розподілити за ступенем обмеження даних прав. Так, С. І. Царенко здійснює розподіл прикордонних режимів зарубіжних країн на два види: перший – це держави члени

Європейського Союзу, у яких прикордонний режим встановлено за про європейським способом. Другий – це держави, у яких прикордонний режим встановлено за про радянським способом, до них відносяться держави колишні суб'єкти СРСР [6]. На нашу думку, дана класифікація є досить вузькою та більш доцільно звернути увагу на ступень обмеження основних прав і свобод людини і громадянина та відповідності правового регулювання основним принципам права.

Аналізуючи законодавство США щодо встановлення прикордонного режиму слід зазначити що самого поняття «прикордонного режиму» в нормативно-правових актах США не існує. Тобто законодавець не визначив, як самих територій, які прилягають до кордону так і самих правил в'їзду, пересування, перебування та ведення робіт на даних територіях. Це пов'язано із тим, що переважна більшість земель перебувають у приватній власності громадян США. Таким чином, законодавством країни не передбачено встановлення будь-яких режимів, оскільки це призведе до порушення конституційних прав громадян.

Відповідно правоохоронні органи США, як частина виконавчої влади, можуть діяти лише в межах, дозволених Конституцією, незалежно від будь-яких статутних повноважень. Основною нормою Конституції США, яка в найбільшій мірі регулює суспільні відносини між народом країни та правоохоронними органами є четверта поправка до Конституції, яка закріплює право народу на недоторканість особи, помешкання, особистих паперів і майна та не має порушуватися безпідставними обшуками і арештами; ордер на обшук і арешт має видаватися лише зі слухних причин, засвідчених присягою або підтвердженням. В таких ордерах треба докладно вказувати місце, де потрібно вчинити обшук, осіб, яких потрібно заарештувати, або речі, які мають бути вилучені [6].

Однак Конституцією США визначені певні обмеження конституційних прав громадян в контексті надання повноважень Агентству митної та прикордонної охорони США (Customs and Border Protection) (далі АМПО) та

законодавством визначено територіальні межі виконання даних повноважень. Взагалі, відповідно до Основного закону країни, права громадян можуть бути обмежені лише у двох випадках. По – перше це отримання ордеру. По – друге існують так звані виключення, коли персонал правоохоронних органів має право діяти без ордеру.

В розділі 8 ст. 1357 Кодексу законів США встановлено повноваження персоналу АМПО, які виконують обов'язки без отримання ордеру, а саме:

опитувати будь-якого іноземця або особу, яка вважається іноземцем щодо його права перебувати або залишатися в США;

заарештовувати будь-яких іноземців, які намагаються незаконно потрапити на територію США;

на розумній відстані від будь-якої зовнішньої межі Сполучених Штатів здійснювати пошук іноземців, перебувати на борту судна в межах територіальних вод, а також перевіряти залізничний, повітряний, автомобільний транспорт на наявність незаконних мігрантів;

на відстані двадцяти п'яти миль від будь-якої зовнішньої межі, мати доступ до приватних земель (але не до житла), з метою патрулювання кордону, щоб запобігти незаконному в'їзду іноземців до Сполучених Штатів;

здійснювати арешти, за порушення будь-яких законів, які регулюють порядок в'їзду, виїзду та перебування на території Сполучених Штатів;

здійснювати арешти за порушення будь-якого закону США, якщо це порушення вчинюється в присутності офіцера, або за будь-яке порушення закону США, якщо офіцер має достатні підстави вважати, що особа вчинила або вчиняє такий злочин [7].

Для достатнього розуміння територіальних меж правосуб'єктності АМПО доцільно проаналізувати поняття, які закріплені в статті 287 Кодексу федеральних правил США, а саме: «зовнішня межа» США та «розумна відстань від будь-якої зовнішньої межі». «Зовнішня межа» США – це кордон сухопутних земель та територіального моря, а «розумна відстань від будь-якої зовнішньої межі» складає сто повітряних миль. Таким чином,

правосуб'єктність співробітників агентства складає територію, на відстані в 183 кілометри в глибину країни від будь-якого кордону США [8].

Таким чином, в законодавстві США не встановлено певних правил поведінки та не визначено територій вздовж кордону для народу країни де можуть діяти певні правила. В певній мірі елементами прикордонного режиму є встановлення законодавством смуг місцевості де надаються розширені повноваження персоналу прикордонного відомства. По-перше, смуга місцевості на глибину 183 кілометри. Основним правом, яким користується персонал відомства є опитування осіб щодо їх законних підстав перебувати та залишатися на території країни. По-друге, смуга місцевості на глибину в 25 миль, де персоналу відомства надається право перебувати на приватних ділянках (окрім житла) з метою здійснення патрулювання кордону для виявлення осіб, які незаконно потрапили на територію США. Варто зазначити що основним критерієм встановлення будь-яких обмежень є їхня відповідність Конституції та Законам США.

Розглядаючи питання прикордонного режиму в країнах Європейського Союзу (далі ЄС) слід зазначити що він встановлюється тільки на зовнішніх кордонах. Згідно з Угодою «Про поступове скасування перевірок на спільних кордонах» від 14 червня 1985 р. держави-учасники розділили поняття кордонів на внутрішні і зовнішні. До внутрішніх кордонів віднесено сухопутні кордони сторін, їх аеропорти для внутрішніх рейсів та їх морські порти для регулярних транспортних перевезень виключно в межах територій вказаних країн. До зовнішніх кордонів, вони віднесли сухопутні і морські кордони сторін, а також аеропорти та морські порти, які не є внутрішніми кордонами.

У державах-членах ЄС не визначено єдиного терміну позначення територій на яких встановлено прикордонний режим.

Так, в Республіці Польща в статті 8 Закону Польщі «Про охорону державного кордону» прикордонний режим визначається поняттями: «смуга прикордонної дороги» та «смуга прикордонної зони». Смуга прикордонної дороги – вважається територія шириною 15 метрів вглиб країни від лінії

державного кордону або від берега прикордонних вод чи морського берега (ст. 9.1.). Прикордонна зона охоплює цілий ряд гмін (гміна – [найменша адміністративна одиниця](#) в [Польщі](#), [місто](#), [село](#) або група сіл і міст), прилеглих до державного кордону, а на морській ділянці – до морського берега. Якщо визначена таким чином ширина прикордонної зони не сягає 15 км, то до прикордонної зони приєднують також ряд гмін, що розташовані у безпосередньому сусідстві з гмінами, прилеглими до державного кордону чи морського берега. Одиниці основного територіального поділу держави, кордони яких знаходяться на території прикордонної зони, визначеної у передбачений спосіб та становлять частину цієї зони [9].

Відповідно статті 9.2 Воєвода, за запитом або після консультації з компетентним командувачем підрозділу прикордонної служби, якщо це безпосередньо впливає з потреб, пов'язаних з охороною державного кордону або прикордонного контролю, може заборонити перебування на певних прикордонних ділянках прикордонної дороги. Дана заборона не поширюється на власників або користувачів земель, що знаходяться в межах прикордонної дороги, визначених туристичних маршрутів, берег моря і місця купання.

Стаття 10. 1. визначає, що на територіях, які знаходяться в прикордонному дорожньому поясі, прикордонна служба може здійснювати супутні види діяльності з позначення та охороною державного кордону та будівництвом пристроїв, що обслуговують цей захист. Власники або користувачі цієї землі зобов'язані забезпечити здійснення цих видів діяльності. З технічних причин дозволено будувати пристрої для захисту державного кордону і за межами прикордонної дороги. Власники нерухомого майна, шкоду, яку заподіяну діяльністю прикордонної служби мають право на компенсацію відповідно до норм цивільного права [9].

Поняття «захисту державного кордону» Словацької Республіки, яке викладено в статті 2 Закону «Про охорону державного кордону» визначає, що це комплекс заходів, спрямований на запобігання незаконному перетину державного кордону, що здійснюються на території Словацької Республіки

відповідно до закону або міжнародного договору, у межах 5 кілометрів від державного кордону (далі – «близькість державного кордону») та на відстані 40 кілометрів від державного кордону (далі – «прикордонна зона»). Таким чином, можна дійти висновку що прикордонний режим встановлюється на глибину до 40 кілометрів від лінії кордону. З метою забезпечення охорони державного кордону, співробітники поліції, окрім дозволів відповідно до Закону Національної ради Словацької Республіки «Про поліцію» від 6 липня 1993 року в необхідному обсязі мають право:

входити і вводити транспортні засоби на землі поблизу державного кордону;

забороняти в'їзд особам до призначеного місця, розташованого поблизу державного кордону;

входити та вводити транспортні засоби на землі в прикордонній зоні під час проведення пошуку осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального злочину або злочину, пов'язаному з охороною державного кордону.

Для охорони державного кордону поліцейські мають право розміщувати та використовувати на прикордонній території технічні засоби, які виявляють та документують несанкціоноване перетинання державного кордону або запобігають незаконному перетину державного кордону. Поліцейський корпус письмово повідомляє власника, адміністратора або землекористувача (далі – власник майна) про місцезнаходження технічних засобів у письмовій формі, в той же час, він повідомляє його про права та обов'язки. Якщо це необхідно для виконання завдань, пов'язаних із охороною державного кордону то поліцейський корпус уповноважений розміщувати технічні засоби без попереднього повідомлення про це власнику майна, після розміщення технічних засобів поліцейський корпус повідомляє власника у письмовій формі.

Окрім прав наданих поліцейським, статтею 5 та 6 даного Закону визначені зобов'язання фізичних та юридичних осіб, до них відносяться:

утримуватися від дій, які можуть пошкодити, знищити або іншим чином вивести з ладу технічний пристрій або ускладнити його використання;

дотримуватися інструкції, прохання, наказу та запиту поліції.

власник майна в межах, необхідних для виконання завдань поліції, з метою забезпечення охорони державного кордону, зобов'язаний надати поліції право входити і водити транспортний засіб на землі поблизу державного кордону, а також на вхід та в'їзд транспортних засобів на землю в прикордонній зоні, з метою пошуку осіб, підозрюваних у вчиненні злочину або злочину, пов'язаному з охороною державного кордону;

власник майна зобов'язаний надати право на розташування технічних засобів у прикордонній зоні та має право на отримання належної компенсації;

Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки приймає рішення про розумну компенсацію за обмеження прав власників на землю, якщо у цьому випадку не існує домовленості між власником і поліцейським корпусом [10].

Закон Латвійської Республіки «Про державний кордон Латвійської Республіки» від 12 листопада 2009 року розділ другий стаття 8 пункт 3 визначає: уздовж сухопутного кордону держави встановлюється зона державного кордону [11].

Для того, щоб відзначити наявність сухопутного кордону країни в природі по всій його довжині, а також створити умови, необхідні для існування системи прикордонної охорони на зовнішньому кордоні, Кабінет міністрів визначає державну смугу кордону певної ширини. Ширина смуги державного кордону не повинна бути меншою, ніж ширина смуги державного кордону, встановлена у міжнародних договорах, укладених Латвійською Республікою. Держава має виключне право власності на землю в зоні державного кордону. Земельні ділянки, що перебувають у власності приватних осіб у зоні державного кордону, вилучаються на підставі угоди, а якщо такої не існує – відповідно до Закону «Про експропріацію нерухомості». Режим державної прикордонної зони діє в зоні державного кордону, яка визначається уздовж зовнішнього кордону [ст. 13 11].

З метою забезпечення умов, необхідних для охорони території Латвійської Республіки та існування системи прикордонної охорони, а також прикордонного спостереження на території, що прилягає до зовнішнього сухопутного кордону, Кабінет Міністрів визначає прикордонну зону не більше двох кілометрів від державного кордону [ст.15 11].

З метою створення умов, що перешкоджають особам нелегально перетинати зовнішній кордон будь-яким способом і будь-якими засобами, а також переміщувати товари через зовнішній сухопутний кордон за межі визначених пунктів перетину кордону та боротьби з транскордонною злочинністю, Кабінет Міністрів визначає прикордонні райони не менше ніж 30 кілометрів від національного кордону [ст.19 11].

3. ВИСНОВОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виходячи з аналізу нормативно-правових актів зарубіжних країн щодо правового регулювання прикордонного режиму можна дійти висновку що всі норми права, які в тій чи іншій мірі обмежують конституційні права осіб визначені лише в законах, що підкреслює їхню вагомість суспільних відносин у розвинутих країнах. В більшості демократичних країн немає прямо передбачених норм права, які обмежують основні права осіб, в більшості території, які прилягають до державного кордону виділяються з метою визначення правосуб'єктності підрозділів охорони кордону, а не обмеження основних прав громадян. Ще одним важливим питанням є визначення прикордонних територій в кількісному показнику та закріплення їх в законодавчих актах, що надає змогу чіткої ідентифікації даних територій та відповідно і правосуб'єктності прикордонних підрозділів. Також правове регулювання щодо визначення механізму впорядкування форм власності земельних ділянок, які безпосередньо прилягають до кордону є досить актуальним для національного законодавства.

На основі дослідження правового регулювання прикордонного режиму зарубіжних країн та національного законодавства, на нашу думку слід

врегулювати законодавчі норми, які обмежують основні права і свободи людини і громадянина шляхом виключення їх із підзаконних нормативно-правових актів та закріплення у Законі України «Про державний кордон України» у відповідності до вимог ст. 64 Конституції України.

Виходячи з аналізу національного законодавства щодо нормативного встановлення прикордонної смуги, а саме Закону України «Про державний кордон України» та Постанови КМУ «Про прикордонний режим» слід зазначити, що саме поняття «прикордонної смуги» є досить розмите та не в повній мірі визначає її межі та суб'єкта встановлення. Таким чином, з метою усунення прогалин законодавства та спираючись на закордонний досвід доцільним є внесення змін до діючого законодавства, а саме:

Внести зміни і доповнення до Закону України «Про Державний кордон України» від 4 листопада 1991 року № 1777-ХІІ // ВВР:

частину 1 статті 22 викласти в такій редакції:

«З метою забезпечення на державному кордоні України належного порядку Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні встановлюється прикордонна смуга, а також можуть установлюватися контрольовані прикордонні райони».

частину 2 статті 22 викласти в такій редакції:

«Прикордонна смуга встановлюється безпосередньо вздовж державного кордону України на його сухопутних ділянках або вздовж берегів прикордонних річок, озер та інших водойм в межах прилеглих до кордону територій Об'єднаних територіальних громад (селищних/сільських рад), але не менше ширини смуги місцевості від лінії державного кордону до лінії інженерних прикордонних споруджень і не більше п'яти кілометрів від лінії державного кордону. На окремих ділянках з урахуванням особливостей місцевості Кабінетом міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері захисту державного

кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні може бути встановлена інша ширина прикордонної смуги. До прикордонної смуги не включаються населені пункти і місця масового відпочинку населення».

Список використаних джерел

1. Морозов С. М., Шкарапута Л. М. Словник іншомовних слів. Київ : Наукова думка, 2000. 487 с.
2. Шемшушечко Ю. С. Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 5. Київ, 1998. 736 с.
3. Алексеев С. С. Общая теория права. Москва : Юрид. лит., 1982. 360 с.
4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. Київ : Аперта, 2011. 524 с.
5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Львів : Край, 2007. 188 с.
6. The constitution of the united states. Article IV. 17 September 1787. URL: <http://constitutionus.com/> (дата звернення: 20.12.2018).
7. U.S. Code § 1357. Powers of immigration officers and employees. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/8/1357> (дата звернення 05.12.2018).
8. Code of Federal Regulation § 287-1. Definitions. URL: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/8/287.1> (дата звернення 05.12.2018).
9. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. O ochronie granicy państwowej - stan prawny na dzień 21 lutego 2019 r. URL: <http://www.strazgraniczna.pl/pl/straz-graniczna/prawo/ustawy/2976,Ustawa-z-dnia-12-pazdziernika-1990-r-o-ochronie-granicy-panstwowej-stan-prawny-n.html> (дата звернення 26.12.2018).
10. Zakon o ochrane štátnej hranice № 477/2003. 23. oktobra 2003. URL: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/56361/1/2> (дата звернення 27.12.2018).
11. Latvijas Republikas valsts robežas likums 12 novembrī 2009. URL: <https://likumi.lv/doc.php?id=201364&from=off> (дата звернення 27.02.2019).

References

1. Morozov S. M., Shkaraputa L. M. (2000). *Slovnnyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of foreign words]. Kyiv : Naukova Dumka, 487 p. [In Ukrainian]
2. Shemshushechko Y. S. (1998). *Yurydychna entsyklopediia* [Legal Encyclopedia] : v 6 t. T. 5. Kyiv : Encyclopedia. p. 736. [In Ukrainian]
3. Alekseev S. S. (1982). *Obshchaia teoriya prava* [The general theory of law]. Moscow : Yurid. Lit. p. 360. [In Ukrainian]
4. Skakun O. F. (2011). *Teoriia prava i derzhavy* [The theory of law and state]. Kyiv : Apert. p. 524. [In Ukrainian]
5. P. M. Rabinovych (2007). *Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy* [Fundamentals of the general theory of law and state]. Lviv : Edge. p. 188. [In Ukrainian]
6. The Constitution of the United States. Article IV. 17 September 1787. URL: <http://constitutionus.com/> (date of request: 20.12.2018).
7. U.S. Code § 1357. Powers of immigration officers and employees. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/8/1357> (date of request: 05.12.2018).
8. Code of Federal Regulation § 287-1. Definitions. URL: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/8/287.1> (date of request: 05.12.2018).

9. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. O ochronie granicy państwowej – stan prawny na dzień 21 lutego 2019 r. URL: <http://www.strazgraniczna.pl/pl/straz-graniczna/prawo/ustawy/2976,Ustawa-z-dnia-12-pazdziernika-1990-r-o-ochronie-granicy-panstwowej-stan-prawny-n.html> (date of request: 26.12.2018).
10. Zakon o ochrane štátnej hranice № 477/2003. 23. októbra 2003. URL: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/56361/1/2> (date of request: 27.12.2018).
11. Latvijas Republikas valsts robežas likums 12 novembrī 2009. URL: <https://likumi.lv/doc.php?id=201364&from=off> (date of request: 27.02.2019).

Roman Lyashuk and Artur Oliynyk. International Practices of Legal Regulation of the Border Regime

The article deals with the study of issues on legal regulation for the establishment and enforcement of rules of the border regime in the context of international practices. Based on the analysis of legislation in the field of establishing and functioning of the border regime, it has been identified that today its normative regulation in the national legislation needs to be improved. One of the ways to optimize and increase the efficiency in this direction may be the use of foreign experience of European countries. This factor, in our opinion, will also positively contribute to the implementation of the strategic course of the state to gain Ukraine's full membership in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization in terms of positioning Ukraine's foreign policy in the world and its integration into the global security system.

In this article, it has been established on the basis of a comparative analysis of normative legal acts defining the issues of the border regime in national and foreign legislation that the notion of the border regime in its content is one of the means for legal regulation that restricts fundamental rights and freedoms of individuals. Therefore, as the experience of most foreign countries shows, the issue of the legal regulation of the border regime should be determined only by law, and not by subordinate legal acts, as in our case. This, in turn, will allow to bring the legislation in the border sphere in accordance with Art. 64 of the Constitution of Ukraine.

Moreover, the attention in the article is paid to the fact that the legislation of the vast majority of EU countries with the norms determining the legal regulation of the border regime restricts the fundamental rights of persons living in the territories adjacent to the state border solely for the purpose of determining the legal personality of border guard units. It doesn't violate democratic principles and promotes the effective performance of the border guard functions imposed on them.

On the basis of the obtained results it has been stated that the important issue of the legal regulation of the border regime is to define the boundaries of territories of its action. In order to clearly identify them and to implement the legal personality of the border guard units, it is proposed to determine the boundaries of the border zones on which the border regime is established in the quantitative index. Subsequently, the proposals for amending the Law of Ukraine "On the State Border of Ukraine" are substantiated in terms of specifying the legal regulation of the border regime.

Keywords: legal regulation; border regime; border zone; foreign experience; state border.